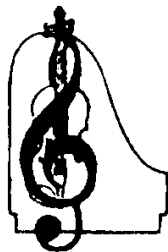


culturele
ANBI



392e concert

Maandag 28 januari 2019

20.00 uur

BRODSKY QUARTET

Daniel Rowland, *viool*

Ian Belton, *viool*

Paul Cassidy, *altviool*

Jacqueline Thomas, *cello*



Grote Zaal
Deventer
Schouwburg

Onze concerten worden mede mogelijk
gemaakt door een bijdrage van de
Gemeente Deventer in het kader
van een 'Kleintje Cultuur'

PROGRAMMA

Dmitri Sjostakovitsj (1906-1975)

Strijkkwartet nr. 7 in fis kl. t.

op. 108 (1960)

Allegretto

Lento

Allegro

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Strijkkwartet in f kl.t. op. 95 (1810)

("Quartett serioso")

Allegro con brio

Allegretto ma non troppo

Allegro assai vivace ma serioso

Larghetto espressivo -

Allegretto agitato - Allegro

pauze

Karen Tanaka (1961)

'At the grave of Beethoven' (1999)

DI. 1

DI. 2

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847)

Strijkkwartet in f kl. t. op. 80 (1847)

Allegro vivace assai

Allegro assai

Adagio

Finale: Allegro molto

De naamgever van het kwartet is de Russische violist
Adolph Brodsky (1851-1929), die zelf twee strijkkwar-
tetten onder die naam heeft geleid.

Het huidige **Brodsky Quartet** werd opgericht in 1972
en heeft sindsdien meer dan 2000 concerten gegeven
op de belangrijkste podia over de hele wereld. Het
aantal lp's en cd's bedraagt inmiddels meer dan 50.
Het kwartet heeft veel vernieuwend repertoire uitge-
voerd en haar intensieve activiteit op educatief gebied
is inspirerend geweest voor de komende generatie.
Sinds 2007 is **Daniel Rowland** de primarius van het
kwartet. Hij werd geboren in Londen en groeide sinds
zijn derde jaar op in Weerselo (Twente). Zijn vader,
dirigent en componist David Rowland, was docent
aan het Twents Conservatorium in Enschede. Daniel
studeerde bij Davina van Wely, Viktor Liberman en

Herman Krebbers; later bij Igor Oistrach in Brussel en
Ivry Gitlis in Parijs. In 1995 was hij winnaar van het
Oskar Back concours. Hij is een veelzijdig violist, die
wereldwijd is opgetreden als solist en vaak als gast-
concertmeester wordt uitgenodigd bij orkesten in Lon-
den (LSO en Philharmonia Orchestra). Met de pianiste
Natacha Kudritskaya maakte hij enkele zeer geprezen
cd's, met o.a. sonates van Debussy, Ravel en Pou-
lenc. Op 4 oktober j.l. werd hem de Cultuurprijs Over-
ijssel toegekend.

In zijn jeugd stond **Sjostakovitsj** met
zijn oor tegen de muur te luisteren wan-
neer bij de burens strijkkwartet werd ge-
speeld. Toch duurde het tot 1936 voor
hij aan zijn eerste strijkkwartet begon.
In totaal componeerde hij er veertien.



In deze werken komt de essentie van de
door Dostoevski zo genoemde 'ver-
vloekte vragen van het leven' tot uitdrukking, om daar-
mee, in Sjostakovitsj' woorden, 'aan miljoenen ken-
baar te maken wat er omgaat in de ziel van één indivi-
du en aan ieder persoonlijk wat leeft in de ziel van de
gehele mensheid'. Sjostakovitsj' strijkkwartetten zijn,
meer dan zijn overige werken, de weerslag van zijn
diepste persoonlijke gevoelens en gedachten, maar hij
is ook een 'componerende schrijver van drama's'. Het
7e kwartet is een 'In Memoriam' voor zijn eerste
vrouw, Nina Vasilyevna, die in 1954 was overleden.
De delen volgen elkaar zonder onderbreking op. Het
thema waarmee het kwartet- in de 1e viool- begint



keert aan het
slot van het
kwartet terug.

Op het manuscript van **Beethoven's 11e strijkkwartet**
staat geschreven: 'Quartett serioso-1810 im Monat



Oktober- Dem Herrn von Zmeskall ge-
widmet von seinem Freunde L. v.
Bthvn, und geschrieben im Monat Okto-
ber.'

De Hofsekretär en cellist Nikolaus
Zmeskall von Domanovetz (1776-
1833) is vanaf Beethoven's vestiging in
Wenen in 1792 een zeer toegewijde
vriend van hem geweest. In een brief
aan de Engelse musicus George Smart (1776-1867)
schreef Beethoven dat dit kwartet bedoeld was voor
een groepje liefhebbers en niet voor een openbare
uitvoering. Beethoven hield het lange tijd onder zich

en pas in 1814 vond een uitvoering plaats, door het Schuppanzigh Kwartet. In 1816 verscheen het in druk. Het kwartet is een complex werkstuk zonder enige franje: een uniek document van absolute muziek van maximaal beknopte en hechte constructie. Dit blijkt meteen in het eerste deel waar Beethoven met de deur in huis valt met een kort en heftig openingsthema en voorts door het vrijwel ontbreken van overgangsmaten. In plaats daarvan staan er rusten of unisono passages. In het tweede deel heeft Beethoven zich, blijkens bewaard gebleven schetsen, laten inspireren door Bach's Chromatische Fantasie en Fuga (BWV 903). Dit deel begint met een dalende toonladder in de cello waarop een aria volgt. Hierna zet de altviool als eerste in voor de daarop volgende fuga. Na het wederom optreden van de dalende cellolijn volgt een tweede fuga, waarna de aria uit het begin terugkeert. Het deel eindigt pianissimo en na een fermate volgt direct het derde deel, dat door Beethoven, veelzeggend, geen 'Scherzo' wordt genoemd maar daarvan wel een aantal karakteristieken heeft. Vormschema van dit deel: A-B-A'-B'-A² (Più Allegro). De A-fragmenten bestaan uit consequent volgehouden frasen in een gepuncteerd ritme. De B-fragmenten kunnen worden opgevat als 'Trio' en bestaan uit een koraalachtige melodie, die steeds omspeeld wordt door de eerste viool. Het laatste deel wordt geopend met een zwaar-moedig Larghetto waarna de stemming wel lichter wordt maar door heftige nerveuze erupties wordt bezwaard. Het kwartet wordt besloten met een korte snelle rondedans.



Karin Tanaka, geboren in Tokyo, kreeg al vanaf haar tiende jaar compositielessen. Ze won diverse prijzen, eerst in Japan, later ook in Europa. In 1986 vestigde ze zich in Parijs waar ze studeerde aan het IRCAM en later in Florence waar ze les kreeg van Berio. 'At the grave of Beethoven' componeerde zij

voor het Brodsky Quartet. Het 1e deel is gebaseerd op de 4 openingsmaten van Beethovens 3e strijkkwartet (op. 18 nr. 3).

Het 2e deel werd gecomponeerd ten tijde van de bloedige burgeroorlog in Kosovo in 1999. Het ademt een geheel aan Beethoven toegewijd idioom. Karen Tanaka zei hier zelf over: 'Bij elke modulatie stelde ik me opengaande lotusbloemen voor in de hoop op vrede'.



Felix Mendelssohn was, behalve het geniale wonderkind dat de wereld muzikale hoogtepunten als de Midzomernachtsdroom-muziek, het strijkoctet, het vioolconcert en de Italiaanse symfonie heeft geschonken, een zeer gedegen ambachtsman, die trouw bleef aan de compositorische tradities van zijn grote voorgangers Bach, Händel, Haydn en Mozart. Van nieuwlichters als Berlioz en ook Liszt en Wagner moest hij niet veel hebben, al heeft hij zich als dirigent ingezet voor werken van Wagner, o.a. door in 1844 diens 'Fliegende Holländer' uit te voeren. Wagner heeft zich later voornamelijk negatief over Mendelssohn uitgelaten, met name over het gebrek aan hoogschatting dat hij van hem had menen te ondervinden. Mede door het aan het eind van de 19e eeuw weer de kop op stekende antisemitisme kreeg Mendelssohn's muziek, behalve bovengenoemde hoogtepunten, steeds minder waardering en dit gold ook zijn strijkkwartetten en zijn overige kamermuziek, een onderschatting die tot ver in de 20e eeuw is blijven bestaan. Gelukkig is dit de afgelopen halve eeuw veranderd en is er sprake van een 'revival' van veel zijn muziek. Het kwartet op. 80 werd gecomponeerd toen Mendelssohn in mei 1847, na de plotselinge dood van zijn vier jaar oudere zuster Fanny, in een diepe crisis was geraakt en in de zomer van dat jaar rust zocht in Zwitserland. Met Fanny, eveneens muzikaal hoogbegaafd, was Felix samen opgegroeid en beiden kregen ze een brede, maar zeer veeleisende, Spartaanse opvoeding, waarvan Felix later zelf heeft gezegd dat deze veel te overladen was. Mendelssohn heeft dit kwartet geschreven als een *requiem* voor Fanny en het is zijn laatste grote compositie. Alle vier delen laten een breuk zien met de voorheen behoudende instelling van Mendelssohn. Het eerste deel begint met onheilspellende, jagende tremolo's en men hoort melodische lijnen, die niet volgens de compositorische regels fraai uitgewerkt zijn maar eerder



Fanny op haar sterfbed,
tekening van haar
echtgenoot
Wilhelm Hensel



in brokken en vaak zonder overgang optreden. Deze melodische verbrokkeling geldt ook voor het tweede deel, dat weliswaar de vorm heeft van een Scherzo maar bitter is van stemming; het Trio ademt een verlaten, haast kale sfeer en keert als coda terug. Het derde deel, wisselend in As en f, is een uitgesponnen elegie, begeleid door en afgewisseld met snikkende figuren. De Finale, van symfonische allure, wordt gemarkeerd door syncopen en toont dezelfde jagende onrust als het eerste deel. Het werk is zeer expressief, radicaal, ontstijgend aan formalisme en 'subjectiever' dan Mendelssohn zich ooit in zijn composities heeft laten horen. Het is een "zielskreet in klanken", door de Engelse muziekcriticus en schrijver Chorley (1810-1872) getypeerd als "een van de meest gepassioneerde uitingen van verdriet die er in de muziek bestaan". Misschien had deze stijlbreuk in het componeren van Mendelssohn een nieuw begin kunnen zijn, maar amper twee maanden na het voltooien van dit werk werd de componist, net als Fanny, getroffen door een beroerte waaraan hij op 4 november, slechts 38 jaar oud, overleed.

Volgende concert:
Dinsdag 19 februari 2019 20 u.

MAARTEN KONINGSBERGER, bariton
THE ATLANTIC TRIO

Bas Verheijden, piano

Janneke van Prooijen, viool

Ansfried Plat, cello

Programma: volksliederen van Beethoven,
Brahms, Ravel en Copland, afgewisseld met
werk voor pianotrio van o.a. Dvořák en Brahms

**Programma's met toelichtingen en
recensies:**

www.kamermuziek-deventer.nl